

П. Т. САБЛУК, доктор економічних наук,
професор, академік НААН

Наукове обґрунтування інноваційного розвитку в аграрній сфері

Мета статті - розкрити сутність процесів, пов'язаних із структурними змінами внаслідок ринкових перетворень в аграрній сфері, віддаючи належну роль науковим дослідженням в інноваційній системі для забезпечення побудови конкурентоспроможної економіки держави.

Методика дослідження. За основу дослідження слугували існуючі положення щодо розвитку науки, освіти й новітніх технологій, теорії управління аграрним виробництвом, його сталого розвитку в умовах реформування та господарювання, ефективного використання в управлінні діяльності сільськогосподарських підприємств країни. Відповідно до змін в умовах функціонування та структури аграрного ринку визначено створення міжрегіональних наукових центрів, як першочергове завдання на шляху удосконалення розвитку аграрного сектору.

Результати дослідження. Висвітлено основні сучасні проблеми розвитку аграрного сектору і сільських територій, які взаємопов'язані й утворюють ланку цілісного ланцюга. Водночас підкреслено сутність розширення повноважень галузевих відомств та створення реальних можливостей для їх саморозвитку. Запропоновано вирішення існуючої проблеми напрацюваннями механізмів залучення вітчизняної аграрної науки й обміну досвідом у сфері управління науково-дослідними установами, що передбачається Угодою про євроінтеграцію.

Елементи наукової новизни. Розкрито сутність створення системи інноваційно-інвестиційного розвитку Національної академії аграрних наук України у питаннях вирішення соціально-економічних проблем розвитку сільських територій, що означає підсилення необхідних інституційно-правових та інвестиційних передумов розбудови відповідної інфраструктури.

Практична значущість. Результати дослідження з удосконалення реформування аграрної науки - створення міжрегіональних наукових центрів Національної академії аграрних наук України, що виступає важливим його етапом і слугуватиме вирішенню питань побудови ефективної системи науково-інноваційного розвитку аграрного сектору та сільських територій. Рис.: 3. Бібліогр.: 14.

Ключові слова: реформування аграрної науки; наукове забезпечення; міжрегіональні центри; аграрний сектор; освоєння інновацій; наукові проблеми; консолідація зусиль.

Саблук Петро Трохимович - доктор економічних наук, професор, академік НААН, академік-секретар Відділення економіки і продовольства, Національна академія аграрних наук України (01010, м. Київ, вул. Михайла Омеляновича-Павленка, 9)

E-mail: prezid@naas.gov.ua

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Постановка проблеми. Стає все зрозумілішим, що реформування аграрної науки являє собою відповідальне завдання на вищої сучасності. За період незалежності України аграрна наука уже демонструвала позитивні приклади нових підходів у науковому забезпеченні розвитку аграрного сектору, а саме - в реалізації основних засобів щодо переходу аграрного сектору на ринкові принципи господарювання. Це створило умови для його перетворення зі стабільно високодотаційної галузі в основну експортну та бюджетоутворюючу нашої національної економіки.

Проте скорочення фінансування аграрної науки останніми роками за рахунок коштів державного бюджету, обмеження самоврядних повноважень посилили екстремальні умови для функціонування державних

установ, що у свою чергу примушує змінити стереотипи та бачення наступного розвитку всіх причетних до цього процесу.

Водночас вирішення сучасних проблем, які склалися в аграрній сфері, неможливе без виваженої державної аграрної політики. Відсутність ефективних ринкових механізмів регулювання аграрного сектору економіки призводить до стримування або викривлення ринкових перетворень на окремих стратегічних напрямках і стає наслідком неефективності державної аграрної політики.

На сьогодні пріоритетним критерієм у сфері розвитку науки, освіти та технологій залишається державна підтримка розвитку цієї галузі як основного джерела економічного зростання і невід'ємної національної культури та освіти українського народу. Це створює найважливіші умови для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової діяльності та досягнень

вітчизняної науки і техніки. Адже економіка знань бере основи саме в інтеграції країни зі світовим економічним, науковим та інформаційним простором у процесі обміну науковими дослідженнями, їх ефективному використанні та управлінні для забезпечення сталого розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Створення необхідних інституційних передумов й актуалізації ресурсів для модернізації науково-технічної та інноваційної систем у сучасному цивілізованому світі зумовлене особливою роллю формування інноваційної інфраструктури розвитку країни. Виходячи з цього, слід максимально враховувати врегулювання діяльності складових національної інноваційної системи, такі як інноваційні центри чи технопарки, або центри трансферу технологій, чи інші механізми взаємодії як між собою, так і з іншими суб'єктами інноваційної діяльності.

Звичайно, основною умовою для реалізації таких рішень в інноваційному розвитку країни виступає розроблення комплексу заходів із запровадження механізму підтримки розвитку сільських територій, що прозоро відображалось на всіх етапах розвитку аграрної реформи в незалежній Україні та стало аграрною політикою держави.

Розвиток вітчизняної наукової думки, науково-технічного й інтелектуального потенціалу спирається на економіку знань у науковому та інформаційному просторі, а тому характеризується ґрунтовними теоретичними і практичними дослідженнями у працях таких учених-економістів, як Я. М. Гадзало, М. В. Гладій, Ю. Я. Лузан [6]; В. М. Геєць [9, 11]; М. І. Кисіль; О. С. Колтунович [8]; М. Ф. Кропивко [10]; Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік [2]; В. Я. Месель-Веселяк [4]; В. В. Оскольський [5]; В. П. Рябоконь; В. Тарасенко; О. Г. Шпикуляк [1, 2] та ін.

Мета статті - розкрити сутність процесів, пов'язаних із структурними змінами внаслідок ринкових перетворень в аграрній сфері, віддаючи належну роль науковим дослідженням в інноваційній системі для забезпечення побудови конкурентноспроможної економіки держави.

Виклад основних результатів дослідження. Сьогодні слід конкретизувати і

закріпити сучасні принципи та пріоритети з визначенням мети політики і шляхів її досягнення. Відповідно до проблематики, необхідно чітко визначити завдання і пріоритети наукових досліджень з одночасним створенням сприятливих умов для розвитку аграрної науки, як важливої інституційної складової державної аграрної політики. Головні причини, які криються в переліку основних проблем, базуються на досконалому обґрунтуваннях (рис. 1).

Питання, висвітлені в цих основних проблемах, об'єктивно взаємопов'язані й нерозривні та утворюють ланку одного ланцюга, а тому, безумовно, виклики сучасності потребують проведення відповідних структурних змін наукових інституцій та перегляду пріоритетів.

Вченими Академії було підготовлено проєкт такого важливого й системного Закону, який визначає оновлену аграрну політику, де в комплексі окреслюються основні засади розвитку аграрного сектору, сільських територій та аграрної науки. Цей проєкт Закону надано Мінагрополітики, профільному Комітетові Верховної Ради України, викладено на сайті Національної академії аграрних наук України, для його використання в законодавчому процесі наявні відповідні доручення Адміністрації Президента України та Кабінету Міністрів України. Законодавці й урядовці повинні використовувати його в інтересах загальної справи.

Значні суперечності розвитку вітчизняної науки закладено в чисельних законах з регулювання науково-технічної діяльності, які певною мірою розривають процеси наукових досліджень із впровадженням інновацій, не вирішують базову проблему науковців щодо захисту інтелектуальної власності, отримання належної винагороди від опрацьованих новацій та ряд інших.

Логічним було б на прикладі децентралізації влади в Україні й надалі суттєво розширювати самоврядні повноваження галузевих академій, створювати реальні можливості для їх саморозвитку, в тому числі функціонування на умовах державно-приватного партнерства. Усунення зазначених та інших суперечностей дозволить ефективніше розвиватись вітчизняній науці.

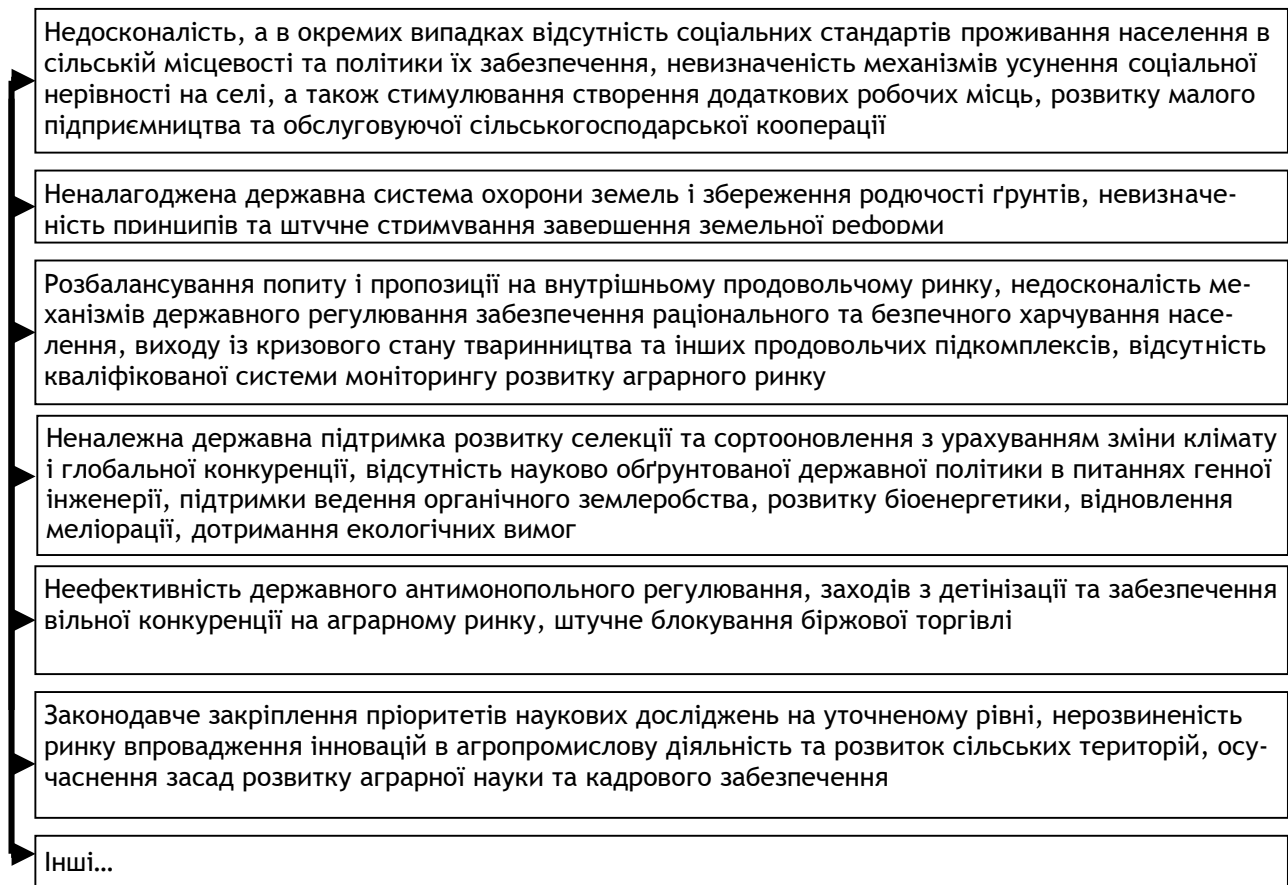

Рис. 1. Основні сучасні проблеми розвитку аграрного сектору і сільських територій

Джерело: Узагальнено автором.

За період незалежності України здійснювалося кілька спроб провести масштабні або часткові реформування аграрної науки. Так, у 2007 р. спільним наказом Мінагрополітики і УААН передбачалося реалізувати заходи з активізації наукового співробітництва на регіональних рівнях шляхом створення нових територіальних інститутів і наукових центрів, на яких покладалися функції наукового забезпечення виконання програм агропромислового розвитку в кожній області. На жаль, як відомо, мети не було досягнуто.

У 2011 р. рішенням Президії НААН пропонувалося здійснити заходи з оптимізації (збалансування) кількості науково-дослідних установ і організацій, а також запровадити зміни до землекористування, проте мети теж не було досягнуто.

При цьому головна увага приділялася лише функціональним процесам з урахуванням зменшення бюджетного фінансування, без системного підходу до відповідних перетворень і це, мабуть, стало основною причиною.

Раніше проведені реформування завершувалися в основному прийняттям відповід-

них рішень, деяких часткових реорганізацій, перепідпорядкування. Але найбільша руйнація відбулася за так званої оптимізації, коли було ліквідовано значну кількість наукових і дослідних установ та організацій, що в кінцевому результаті призвело до значної втрати наукового і ресурсного потенціалу Академії (кількість установ, науковців, земель та інших ресурсів зменшилася орієнтовно удвічі).

Процеси реформування вчергове були започатковані у 2016 р. Враховуючи досвід попередніх реорганізацій, Президія НААН спочатку прийняла Концепцію реформування аграрної науки і зобов'язала керівників відділень та науково-організаційне управління за участю наукових установ Академії розробити Програму її реалізації. Крім того, постановою останніх Загальних зборів НААН було покладено зобов'язання на Президію разом із відділеннями до 1 липня 2018 р. створити регіональні наукові центри, завершити формування системи інноваційно-інвестиційного розвитку НААН та продовжити виконання інших заходів з реформування Академії.

Завдяки активізації цієї роботи, Президією НААН було схвалено Програму реалізації уже прийнятої Концепції, де враховувалися наступні обставини:

1. У результаті різних законодавчих змін, перепідпорядкувань і трансформацій НААН на сьогодні втратила раніше існуючу координуючу функцію в державі з організації науково-інноваційної діяльності в аграрній сфері.

На даний час аграрна наука загалом втратила свою цілісність, є розпорошеною в різних наукових, освітніх, адміністративних та управлінських системах і практично не координується з єдиного центру.

Така конфігурація аграрної науки призводить до відповідного дублювання діяльності, ускладнень при концентрації зусиль для проведення пріоритетних досліджень і їх фінансування, забезпечення скоординованого впровадження інновацій, організації регіонального та міжнародного співробітництва тощо.

Зв'язок із НААН значної кількості академіків і членів-кореспондентів Академії, особливо тих, що працюють в інших системах, а їх майже 50%, все більше перетворюється у формальні стосунки, обмежується, як правило, лише внутрішньовідомчими дослідженнями або участю у Загальних зборах і зборах відділень, одночасно звужуючи спільні дослідження за тематикою НААН. Згортаються наукові дискусії, складно і в багатьох випадках неоднозначно формується наукова думка з різних питань розвитку аграрної сфери і т.ін.

Така ситуація об'єктивно вимагає від МОН, Мінагрополітики і НААН як органів, що відповідають за розробку засад і організацію наукового забезпечення в аграрній сфері, готувати обґрунтовані пропозиції з удосконалення державної політики, зокрема пошуку механізмів координації та консолідації співпраці науковців різного підпорядкування, створення умов для саморозвитку всієї аграрної науки, формування системного ринку інновацій в аграрній сфері та вирішення інших проблем.

Разом із тим все ж схвалена Президією НААН Програма передбачає основні заходи вирішення такого завдання. Тобто існує впевненість у тому, що активна співпраця міністерств і науковців допоможе успішному вирішенню існуючих проблем.

2. Останніми роками розпочалися активні процеси з децентралізації влади і управління,

делегування державою багатьох важливих функцій і повноважень місцевим органам влади та самоврядування. Відбуваються відповідні зміни до бюджетної політики в інтересах розвитку регіонів. Також продовжуються суттєві зміни в умовах функціонування та структурі учасників аграрного ринку, які представлені малими і великими виробниками різних ринкових форм господарювання, господарськими і громадськими об'єднаннями.

Сьогодні такі трансформації вимагають удосконалення організаційної побудови НААН, розвитку співпраці з органами місцевої влади, з установами іншого підпорядкування та підприємництва. Для цього, враховуючи актуальність проблеми та реальні можливості Академії, Програма передбачала, як і було визначено Концепцією та рішенням Загальних зборів, забезпечення в першому кварталі 2019 р. створення міжрегіональних наукових центрів, яким необхідно надати відповідні права з координації по окремих напрямках науково-інноваційної діяльності аграрних наукових і освітніх установ на регіональних рівнях незалежно від їх відомчого підпорядкування та спеціалізації. Більше того, Програма визначала створення міжрегіональних наукових центрів, як першочергове завдання.

3. За останній період держава з різних причин все більше згортає фінансове забезпечення розвитку аграрної науки. Тому слід шукати додаткові механізми і джерела фінансування, які не заборонені законодавством. Адже реально вартість енергоносіїв, комунальних послуг тощо вже оцінюється за світовими цінами, суттєво зменшуючи видатки на наукові дослідження, підготовку молодих вчених та інші потреби.

Водночас наявні можливості й далі розвивати так звані позабюджетні джерела фінансування аграрної науки шляхом:

- збільшення обсягів надання платних послуг згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України;
- організації ефективної спільної господарської діяльності та впровадження інновацій;
- розширення участі в міжнародних наукових програмах;
- отримання грантів і т. п.

До виконання цих заходів, визначених Програмою реформування аграрної науки, повинні активно долучатися всі наукові установи НААН.

4. Система впровадження новацій на сьогодні являє собою найслабкішу ланку в ланцюжку поєднання науки з виробництвом, господарською практикою, з іноземними партнерами, а також громадами в питаннях вирішення соціально-економічних проблем розвитку сільських територій.

Зазначене вимагає насамперед створення необхідних інституційних організаційно-правових та інвестиційних передумов. Тобто це стосується розбудови відповідної інфраструктури і в системі Академії, удосконалення наукового забезпечення організації інноваційного процесу, передусім на регіональних рівнях, поліпшення співпраці науки з суб'єктами підприємництва та самоврядування, напрацювання механізмів інноваційного менеджменту, координації кооперованого надавання послуг науковими установами і закладами вищої освіти різної спеціалізації, організації впровадження інноваційних продуктів відповідно до раніше прийнятих рішень Президії НААН з інноваційного забезпечення.

Формування відповідної ринкової системи дозволить перетворити інноваційний розвиток із декларації в реальність. Важливим у вирішенні існуючої проблеми стане ефективна організація діяльності міжрегіональних наукових центрів.

5. Сьогодні уже на повну силу діє Угода про асоціацію України і ЄС, яка вимагає організації діяльності вітчизняної науки за уніфікованими правилами. Насамперед це стосується захисту інтелектуальної власності та результатів досліджень, напрацювання механізмів залучення вітчизняної аграрної науки до європейського дослідницького простору, спільної реалізації різних наукових програм і кооперування з освоєння інновацій, обміну досвідом у сфері управління науково-дослідними установами, пошуку оптимальних механізмів трансферу технологій тощо. Все це передбачено Угодою про євроінтеграцію, і завдання Академії максимально використовувати ці можливості.

Виконання заходів Програми реформування аграрної науки, в частині, що стосується розвитку співробітництва з ЄС у сфері аграрної науки, визначено як одне з найважливіших завдань у діяльності кожної наукової установи НААН.

У сучасних умовах, коли аграрний сектор набуває дедалі вагомішого значення для економіки України, зростає потреба в

науково-інноваційному забезпеченні для його конкурентного розвитку як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Тому, мабуть, стає цілком об'єктивним необхідність підвищення державної підтримки розвитку вітчизняної аграрної науки, що нині практично не спостерігається.

Дуже важлива чітка конкретизація пріоритетних напрямів досліджень та інновацій, які згідно із законодавством Кабінет Міністрів України повинен подавати на розгляд Верховної Ради України. Крім того, держава відповідно до законодавства також зобов'язана формувати ринок наукової і науково-технічної продукції.

Таким чином, важливою складовою реформування Академії має стати удосконалення функціонування експериментальної бази НААН, підвищення ефективності використання земельних і матеріальних ресурсів, розвиток ринкової системи поширення нових сортів рослин і порід тварин тощо. Тож таке завдання повинно вирішувати науково-виробниче об'єднання у складі суб'єктів господарювання НААН, як передбачено прийнятою Концепцією. Тут слід напрацювати механізми маркетингової діяльності, кооперації із підприємцями, дослідження за участю зарубіжних партнерів тощо.

Натепер це основні пріоритетні питання, які вимагали й вимагають комплексного вирішення. Саме їх покладено в основу Програми реалізації Концепції реформування аграрної науки.

У сучасних умовах вітчизняна аграрна наука може стати значно цікавішою та затребуваною у суспільстві, в аграрному бізнесі, якщо її діяльність буде базуватися на наукових дослідженнях найважливіших питань розвитку аграрного сектору, сільських територій та одночасної організації впровадження в життя власних результатів досліджень, тобто інновацій. Більше того - це повинно стати нерозривним, органічним та послідовним процесом функціонування аграрної науки.

Важливу роль у вирішенні даного завдання, що необхідно підкреслити, відводиться створенню й результативному функціонуванню міжрегіональних наукових центрів. Зважаючи на можливості Академії, створено п'ять міжрегіональних центрів із визначенням зон їх діяльності на територіях відповідних областей. Їхні головні функції такі:

1. Узагальнення потреб регіонів і координація науково-інноваційного забезпечення

вирішення актуальних регіональних проблем розвитку аграрної сфери на відповідних адміністративних територіях держави.

2. Налагодження співпраці аграрних наукових установ і закладів вищої освіти системи НААН, МОН і Мінагрополітики, які розміщені у відповідних регіонах, із місцевими органами влади й самоврядування, суб'єктами підприємництва, їх господарськими і громадськими об'єднаннями, напрацювання схем і механізмів співробітництва на умовах надання послуг згідно з переліком, визначеним рішеннями Уряду, переважно за рахунок місцевих ресурсів, широкого залучення до цього молодих вчених, студентів і працівників науки з різних сфер на регіональних рівнях.

3. Сприяння розвитку необхідної інфраструктури для проведення прикладних досліджень та впровадження інноваційних продуктів у кожній області. Підготовлена оцінка інноваційно-інвестиційного потенціалу кожного адміністративного району в кожній області повинна стати певною мірою відправною точкою діяльності міжрегіональних центрів. Окрім того, такі завдання цілком кореспондуються з процесами децентралізації влади в Україні.

Запропонована схема координації міжрегіональними науковими центрами та кількість наукових установ і закладів вищої освіти для виконання завдань на визначених територіях (рис. 2). У кожного центру в основному достатні наукові і освітні ресурси для ефективної діяльності. Організаційну структуру та схему управління міжрегіонального наукового центру наведено на рис. 3.

Створення міжрегіональних наукових центрів НААН лише перший, проте дуже важливий етап реформування аграрної науки. За цим слідує відповідальна робота з відповідними центральними й регіональними органами державного управління з питань побудови ефективної системи науково-інноваційного забезпечення регіонального розвитку аграрного сектору та сільських

територій, уточнення пріоритетів наукових досліджень на загальнодержавному й регіональних рівнях. Такі дії формують основу для удосконалення тематики досліджень на наступні роки, визначення нових завдань, структури і функціонування відділень, науково-методичних та національних наукових центрів Академії, уточнення сфер і підвищення ефективності діяльності кожної наукової установи НААН, здійснення заходів щодо підвищення результативності функціонування науково-експериментальної бази Академії, використання власних земельних та інших природних ресурсів.

Висновки. Наведена організаційна побудова НААН принаймні повніше поєднує організацію проведення фундаментальних і прикладних досліджень та розбудову підсистеми впровадження інновацій в аграрній сфері як на державному, так і регіональних рівнях.

Ефективне вирішення поставлених завдань можливе за консолідації зусиль Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Національної академії аграрних наук України, місцевих органів влади і самоврядування, громадських організацій та суб'єктів аграрного підприємництва, долучення вітчизняної аграрної науки до європейського дослідницького простору для спільної реалізації наукового та інноваційного потенціалу за процесу децентралізації влади в нашій країні.

На сьогодні розбудова аграрного сектору відбувається в умовах виконання основного завдання державної аграрної політики в Україні: забезпечення наукових та інноваційних засад нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції, що визначає пріоритети в аграрній науці та інноваційній діяльності на ближчу перспективу. Інноваційний науковий розвиток не повинен зупинятися і цьому насамперед повинна сприяти держава.

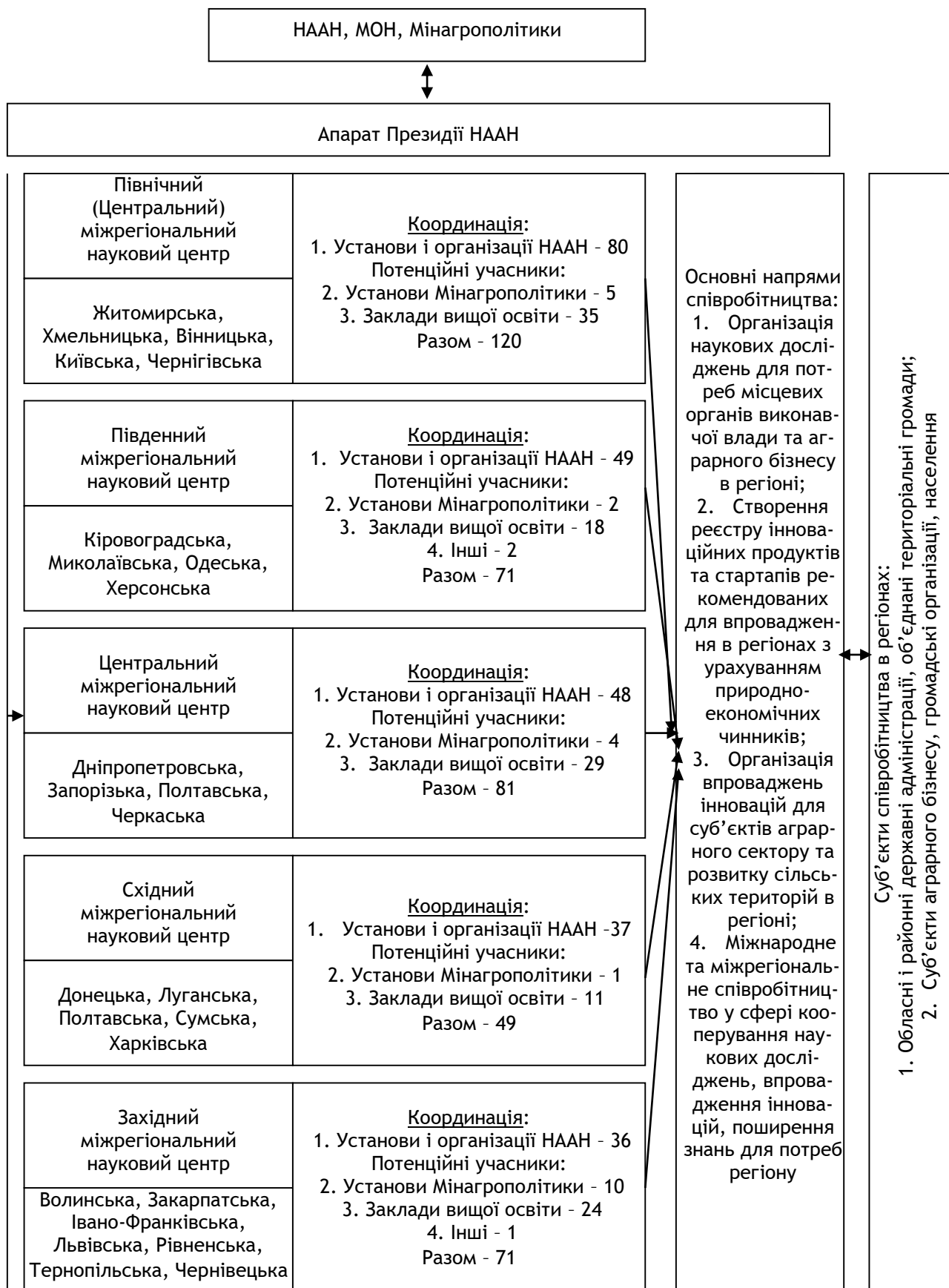

Рис. 2. Схема координації міжрегіональними науковими центрами та кількість наукових установ і закладів вищої освіти

Джерело: Сформовано автором.

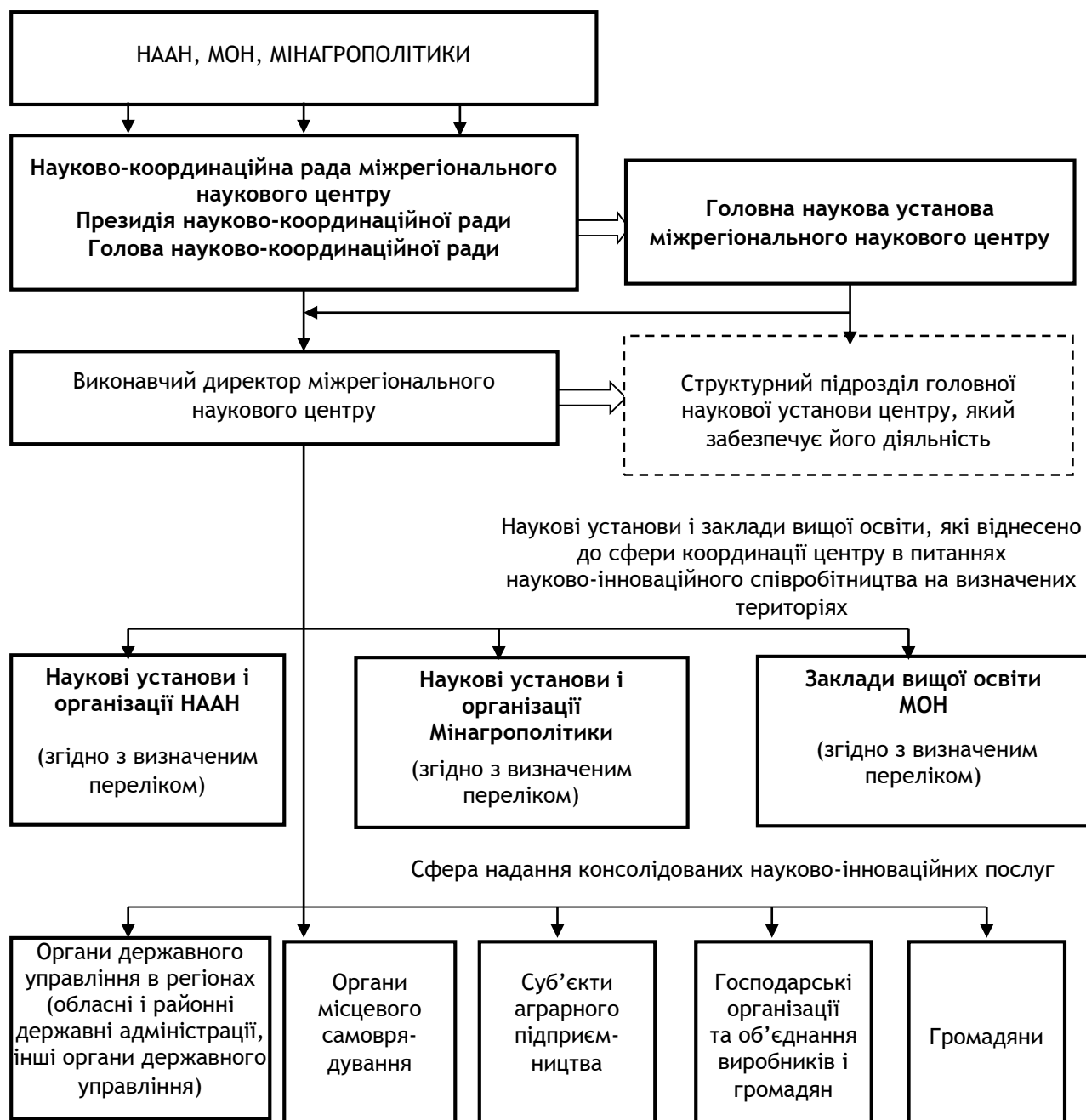

Рис. 3. Організаційна структура та схема управління міжрегіонального наукового центру НААН

Джерело: Сформовано автором.

Список бібліографічних посилань

1. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія / Саблук П. Т., Шпикуляк О. Г., Курило Л. І. та ін. Київ : ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
2. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. Київ : ННЦ ІАЕ, 2014. 516 с.
3. Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Наукове забезпечення розвитку аграрної реформи в Україні. *Економіка АПК*. 2021. № 1. С. 60-71.
4. Розвиток форм господарювання на селі : монографія / Саблук П. Т., Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. та ін. Київ : ІАЕ, 1993. 376 с.

References

1. Sabluk, P.T., Shpykuliak, O.H., Kurylo, L.I., et al. (2010). *Innovatsiina diialnist v ahrarnii sferi: instytutsionalnyi aspekt : monohrafiia* [Innovative activity in the agricultural sphere: institutional aspect: monograph]. Kyiv : NNTs IAE [In Ukrainian].
2. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Shpykuliak, O.H., et al. (2014). *Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy* [Innovative support of agricultural development of Ukraine: problems and prospects]. Kyiv : NNTs IAE [In Ukrainian].
3. Mesel-Veseliak, V.Ya. & Fedorov, M.M. (2021). *Naukove zabezpechennia rozvytku ahrarnoi reformy v Ukraini* [Scientific support for the development of agricultural reforms in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 1, pp. 60-71 [In Ukrainian].

5. Спілка економістів України: 30 років в авангарді громадянського суспільства / за ред. акад. АЕН України, проф. Осольського В. В. Київ, 2020. Т. 1. 372 с.
6. Гадзало Я. М., Гладій М. В., Саблук П. Т., Лузан Ю. Я. Модернізація державної політики розвитку аграрної сфери України: виклики, шляхи вирішення : монографія. Київ : Аграрна наука, 2020. 380 с.
7. Лукінов І. І. Вибрані праці: у 2-х кн. Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. Кн. 2. 794 с.
8. Колтунович О. С. Інноваційно-технологічна модернізація водогосподарського комплексу України : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2019. 352 с.
9. Геєць В. М., Мазаракі М. М. Пріоритети національно-економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів : монографія. Київ : НТЕУ, 2008. 273 с.
10. Кривчик М. Ф. Напрями реформування системи управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та розвитку євроінтеграційних процесів. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 26-36.
11. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. В. М. Гейця. Київ : Фенікс, 2003. 1008 с.
12. Рекомендації з розроблення Дорожньої інвестиційної карти розвитку аграрного району / за ред. Я. М. Гадзала, П. Т. Саблука. Київ : Аграрна наука, 2017. 148 с.
13. Курило Л. І. Інтелектуальний капітал в аграрній сфері : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2014. 322 с.
14. Swinnen J., Ciaian P., Kancs d'Artis et al. Possible effects on EU land markets of new CAP direct payments. Study. Brussels. 2013. 96 c.

4. Sabluk, P.T., Mesel-Veseliak, V.Ya., Fedorov, M.M., et al. (1993). Rozvytok form hospodariuvannia na seli : monohrafiia [Development of farming forms in the rural areas : monograph]. Kyiv : IAE [In Ukrainian].
5. Oskolskyi, V.V., et al. (2020). Spilka ekonomistiv Ukrainy: 30 rokiv v avanhardi hromadianskoho suspilstva [Union of Economists of Ukraine: 30 years at the forefront of civil society]. akad. AEN Ukrainy, prof. V.V. Oskolskyi (Ed.). Kyiv, vol. 1 [In Ukrainian].
6. Hadzalo, Ya.M., Hladii, M.V., Sabluk, P.T. & Luzan, Yu.Ya. (2020). Modernizatsiia derzhavnoi polityky rozvytku ahrarnoi sfery Ukrainy: vyklyky, shliakhy vyrishennia : monohrafiia [Modernization of the state policy of development of agrarian sphere of Ukraine: challenges, ways of the decision: monograph]. Kyiv : Ahrarna nauka [In Ukrainian].
7. Lukinov, I.I. (2007). Vybrani pratsi: u 2-kh knykh. Кн. 2. [Selected works: in 2 books. Book 2]. Kyiv : NNTs IAE [In Ukrainian].
8. Koltunovich, O.S. (2019). Innovatsiino-tekhnologichna modernizatsiia vodohospodarskoho kompleksu Ukrainy : monohrafiia [Innovative-technological modernization of the water management complex of Ukraine: monograph]. Kyiv : NNTs IAE [In Ukrainian].
9. Heiets, V.M. & Mazarak, M.M. (2008). Priorytety natsionalno-ekonomichnoho rozvytku v konteksti hlobalizatsiinykh vyklykiv : monohrafiia [Priorities of national and economic development in the context of globalization challenges: monograph]. Kyiv : NTEU [In Ukrainian].
10. Kropyvko, M.F. (2016). Napriamy reformuvannia systemy upravlinnia ahrarnym sektorom v umovakh detsentralizatsii vlady ta rozvytku yevro intehtatsiinykh protsesiv [Directions of reforming the management system of the agricultural sector in the context of decentralization of power and development of European integration processes]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 26-36 [In Ukrainian].
11. Heiets, V.M., et al. (2003). Ekonomika Ukrainy: stratehiia i polityka dovhostrokovoho rozvytku [Economy of Ukraine: strategy and policy of long-term development]. V. M. Heiets (Ed.). Kyiv : Feniks [In Ukrainian].
12. Hadzalo, Ya.M., Sabluk, P.T. (2017). Rekomendatsii z rozrobлення Dorozhnoi investytsiinoi karty rozvytku ahrarnoho raionu [Recommendations for the development of the Road Investment Map of the development of the agricultural area]. Ya. M. Hadzalo, P. T. Sabluk (Ed.). Kyiv : Ahrarna nauka [In Ukrainian].
13. Kurylo, L.I. (2014). Intelktualnyi kapital v ahrarnii sferi : monohrafiia [Intellectual capital in the agricultural sector: monograph]. Kyiv : NNTs IAE [In Ukrainian].
14. Swinnen, J., Ciaian, P., Kancs, d'Artis, et al. (2013). Possible effects on EU land markets of new CAP direct payments. Study. Brussels [In English].

Sabluk P. T. Scientific substantiation of innovative development in the agricultural sector

The purpose of the article is to reveal the essence of the processes associated with structural changes due to market transformations in the agricultural sector, giving proper role to research in the innovation system to ensure the construction of a competitive economy.

Research methods. The research is based on the existing provisions for the development of science, education and the latest technologies, the theory of agricultural production management, its sustainable development in the context of reforming and economic management, effective use and management of the country's agricultural enterprises. In accordance with the changes in the conditions of the functioning and structure of the agricultural market, the creation of interregional research centers was determined as a priority task on the way to improve the development of the agricultural sector.

Research results. The main current problems of development of the agricultural sector and rural areas, which are interconnected and form part of the whole chain, are highlighted. At the same time, the essence of expanding the powers of sectoral departments and creating real opportunities for their self-development is emphasized. It is proposed to solve this problem by developing mechanisms for involving domestic agricultural science and exchange of experience in the field of management of research institutions, provided by the Agreement on European Integration.

Scientific novelty. The essence of creating a system of innovation and investment development of NAAS in solving socio-economic problems of rural development, which means strengthening the necessary institutional, legal and investment prerequisites for the development of appropriate infrastructure.

Practical significance. The results of the study to improve the reform of agricultural science - the creation of interregional research centers NAAS, which is an important stage and will serve to address issues of building an effective system of scientific and innovative development of the agricultural sector and rural areas. Figs.: 3. Refs.: 14.

Keywords: reforming of agricultural science; scientific support; interregional centers; agricultural sector; introduction of innovations; scientific problems; consolidation of efforts.

Sabluk Petro Trokhymovych - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, academician-secretary of the department of agricultural economics and food, National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (9, M. Omelianovycha-Pavlenka St., Kyiv, 01010)
E-mail: prezid@naas.gov.ua
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Саблук П. Т. Научное обоснование инновационного развития в аграрной сфере

Цель статьи - раскрыть сущность процессов, связанных со структурными изменениями в результате рыночных преобразований в аграрной сфере, отдавая должное роли научным исследованиям в инновационной системе для обеспечения построения конкурентоспособной экономики государства.

Методика исследования. Основой исследования послужили существующие положения по развитию науки, образования и новейших технологий, теории управления аграрным производством, его устойчивого развития в условиях реформирования и хозяйствования, эффективном использовании в управлении деятельности сельскохозяйственных предприятий страны. В соответствии с изменениями в условиях функционирования и структуры аграрного рынка определено создание межрегиональных научных центров, как первоочередной задачи на пути совершенствования развития аграрного сектора.

Результаты исследования. Освещены основные современные проблемы развития аграрного сектора и сельских территорий, которые взаимосвязаны и образуют звено целостной цепи. В то же время подчеркнута сущность расширения полномочий отраслевых ведомств и создания реальных возможностей для их саморазвития. Предложено решение существующей проблемы наработками механизмов привлечения отечественной аграрной науки и обмена опытом в сфере управления научно-исследовательскими учреждениями, что предусмотрено Соглашением о евроинтеграции.

Элементы научной новизны. Раскрыта сущность создания системы инновационно-инвестиционного развития Национальной академии аграрных наук Украины в вопросах решения социально-экономических проблем развития сельских территорий, что означает усиление необходимых институционально-правовых и инвестиционных предпосылок развития соответствующей инфраструктуры.

Практическая значимость. Результаты исследования по усовершенствованию реформирования аграрной науки - создание межрегиональных научных центров Национальной академии аграрных наук Украины, что выступает важным его этапом и будет служить решению вопросов построения эффективной системы научно-инновационного развития аграрного сектора и сельских территорий. Илл.: 3. Библиогр.: 14.

Ключевые слова: реформирование аграрной науки; научное обеспечение; межрегиональные центры; аграрный сектор; освоение инноваций; научные проблемы; консолидация усилий.

Саблук Пётр Трофимович - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, академик-секретарь Отделения экономики и продовольствия, Национальная академия аграрных наук Украины (01010, г. Киев, ул. Михаила Омеляновича-Павленко, 9)

E-mail: prezid@naas.gov.ua

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Стаття надійшла до редакції 28.04.2021 р.

Фахове рецензування: 27.05.2021 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Саблук П. Т. Наукове обґрунтування інноваційного розвитку в аграрній сфері. *Економіка АПК*. 2021. № 6. С. 16 – 25. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106016>

Sabluk, P.T. (2021). Naukove obgruntuvannia innovatsiinoho rozvytku v ahrarnii sferi [Scientific substantiation of innovative development in the agricultural sector]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 16 – 25 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106016>

* * *